

Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (втори състав)

16 януари 2014 година *

„Преюдициално запитване — Равно третиране в областта на заетостта и професиите — Член 21 от Хартата на основните права на Европейския съюз — Член 45 ДФЕС — Директива 2000/78/ЕО — Разлика в третирането на основание възраст — Определяне на референтната дата за целите на преминаването в по-горна група на заплащане — Давностен срок — Принцип на ефективност“

По дело C-429/12

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Oberlandesgericht Innsbruck (Австрия) с актове от 28 август 2012 г. и 16 август 2013 г., постъпили в Съда съответно на 21 септември 2012 г. и 22 август 2013 г., в рамките на производство по дело

Siegfried Pohl

срещу

ÖBB-Infrastruktur AG,

СЪДЪТ (втори състав),

състоящ се от: R. Silva de Lapuerta, председател на състав, J. L. da Cruz Vilaça, G. Arestis, J.-C. Bonichot и Ал. Арабаджиев (докладчик), съдии,

генерален адвокат: Y. Bot,

секретар: M. Aleksejev, администратор,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 11 юли 2013 г.,

като има предвид становищата, представени:

- за S. Pohl, от C. Schöffthaler и U. Willi, Rechtsanwälte,
- за ÖBB-Infrastruktur AG, от C. Wolf, Rechtsanwalt,
- за австрийското правителство, от G. Hesse, в качеството на представител,
- за белгийското правителство, от M. Jacobs и L. Van den Broeck, в качеството на представители,

* Език на производството: немски.

- за испанското правителство, от A. Rubio González, в качеството на представител,
- за Европейската комисия, от V. Kreuzschitz, D. Martin и F. Schatz, в качеството на представители,

предвид решението, взето след изслушване на генералния адвокат, делото да бъде разгледано без представяне на заключение,

постанови настоящото

Решение

- 1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на установените в правото на Съюза общи принципи на равно третиране, забрана на дискриминацията, основана на възраст, и защита на оправданите правни очаквания, както и до тълкуването на член 21 от Хартата на основните права на Европейския съюз (наричана по-нататък „Хартата“), член 45 ДФЕС и Директива 2000/78/ЕО на Съвета от 27 ноември 2000 година за създаване на основна рамка за равно третиране в областта на заетостта и професиите (ОВ L 303, стр. 16; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 6, стр. 7).
- 2 Запитването е отправено в рамките на спор между г-н Pohl и бившия му работодател, ÖBB-Infrastruktur AG (наричано по-нататък „ÖBB“), относно определянето, при назначаването му с договор за неопределено време на 1 юли 1977 г., на референтната дата за целите на преминаването в по-горна група на заплащане по предвидената за тази длъжност скала и последиците от определянето на посочената дата за класирането му по скалата, както и за изчисляването на възнаграждението и пенсията му.

Правна уредба

Правото на Съюза

- 3 Съгласно член 1 от Директива 2000/78 „[ц]елта на [тази] директива е да регламентира основната рамка за борба с дискриминацията, основана на религия или убеждение, увреждане, възраст или сексуална ориентация по отношение на заетостта и упражняването на занятие, с оглед прилагането в държавите членки на принципа за равно третиране“.
- 4 Член 2 от посочената директива, озаглавен „Понятие за дискриминация“, предвижда:
 - „1. За целите на настоящата директива, „принципът за равно третиране“ означава, че няма да има пряка или непряка дискриминация въз основа на който и да е от признаците, посочени в член 1.
 2. За целите на параграф 1:
 - а) проява на пряка дискриминация има, когато едно лице е, било е, или би било третирано по-малко благоприятно от друго в сравнима ситуация въз основа един от признаците, упоменати в член 1;

[...]“.

5 Член 3 от Директивата е озаглавен „Приложно поле“ и параграф 1 от него предвижда:

„В границите на сферите на компетентност, поверени на [Съюза], настоящата директива се прилага към всички лица от публичния и частния сектор, включително публични органи, във връзка с[ъс]:

а) условията за достъп до заетост, самостоятелна заетост или упражняване на занятие, включително критериите за подбор и условия за наемане на работа, в който и да е клон на дейност на всички нива на професионалната йерархия, включително повишение;

[...]

в) условия за наемане и условия на труд, включително условията за уволнение и заплащане;

[...]“.

6 Съгласно член 6, параграф 1 от същата директива, озаглавен „Оправдаване на разликите в третирането на основание възраст“:

„Независимо от член 2, параграф 2, държавите членки могат да регламентират, че разлики в третирането на основание възраст не представлява[т] дискриминация, ако в контекста на национално право те са обективно и обосновано оправдани от законосъобразна цел, включително законосъобразна политика по заетостта, трудов пазар и цели на професионалното обучение и, ако средствата за постигане на тази цел са подходящи и необходими.

Такива разлики в третирането могат да включват освен другото:

а) създаването на специални условия за достъп до заетост и професионално обучение, заетост и упражняване на занятие, включително условия за уволнение и възнаграждение, на млади хора, по-възрастни работници, лица, които издържат други лица, за да се насърчава тяхната професионална интеграция или да се осигури тяхната защита;

б) определянето на минимални условия за възраст, професионален опит или старшинство в службата за достъп до заетост или до определени ползи, свързани със заетостта;

[...]“.

Австрийското право

7 Съгласно член 3 от Наредбата за възнагражденията във федералните железници от 1963 г. (Bundesbahn-Besoldungsordnung 1963 (BGBl. 170/1963), озаглавен „Референтна дата за целите на повишаването“:

„(1) Референтната дата за целите на повишаването се определя, като денят на назначаване се приема за преместен назад — без да се вземат предвид периодите преди навършване на 18-годишна възраст и без да се засягат ограниченията в параграфи от 4 до 7 — със:

а) посочените в параграф 2 периоди, зачетени изцяло,

б) останалите периоди, зачетени наполовина.

(2) Съгласно параграф 1, буква а) денят на назначаването се приема за преместен назад със:

1. периода на заетост по трудово правоотношение с австрийската железопътна компания при работно време, представляващо поне половината от времето, което се изисква от работниците и служителите на пълно работно време. Това важи и за прослуженото време по трудово правоотношение с железопътната компания на дадена провинция или с частни железопътни компании, уредено в сходен правилник като приетия за служителите на австрийската железопътна компания.

[...]“.

8 Член 1480 от Гражданския кодекс (Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch) предвижда:

„Вземанията за просрочени годишни плащания, по-специално за лихви, [...] се погасяват с изтичане на тригодишна давност; самото право се погасява при неупражняването му в срок от тридесет години“.

Спорът по главното производство и преюдициалните въпроси

- 9 На 25 ноември 1974 г. г-н Pohl постъпва на работа в дружеството, праводател на ÖBB. Той е назначен в това дружество с договор за неопределено време на 1 юли 1977 г. По този повод посоченото дружество определя 12 ноември 1971 г. за референтна дата за целите на преминаването на г-н Pohl в по-горна група на заплащане в рамките на скалата, предвидена за заеманата от него длъжност. За целта датата му на назначаване се приема за преместена назад с всички периоди, през които той е работил за това дружество. Времето, прослужено в различни предприятия в Австрия след навършване на 18-годишна възраст, е зачетено само наполовина. Прослуженото преди навършване на тази възраст време не е взето предвид при определяне на референтната дата.
- 10 Г-н Pohl е пенсиониран временно на 4 март 2002 г., а след това на 4 март 2005 г. е пенсиониран окончателно. Той е повишен за последен път на 1 януари 2002 г., като е класиран в 15-а група на заплащане.
- 11 На 2 август 2011 г. г-н Pohl предявява иск срещу ÖBB пред Landesgericht Innsbruck (Първоинстанционен съд Инсбрук), като моли да се установи, че на 1 януари 2002 г. е стигнал до 16-а група на заплащане. При условията на евентуалност той иска ÖBB да бъде осъдено да му заплати, за периода от 1 януари 2002 г. до 4 март 2002 г., разликата в трудовото възнаграждение между 15-а и 16-а група на заплащане, а за периода от 5 март 2002 г. нататък — разликата между получаваната от него пенсия и тази, която би получавал въз основа на 16-а група на заплащане.
- 12 Г-н Pohl поддържа по същество, че периодите на заетост преди навършване на 18-годишна възраст, както и тези след навършване на тази възраст, но преди 24 ноември 1974 г., е трябвало да бъдат отчетени изцяло при определянето на референтната дата за целите на преминаването му в по-горна група на заплащане в рамките на скалата, предвидена за заеманата от него длъжност в ÖBB. Отчитането на тези периоди на заетост при определяне на посочената референтна дата щяло да доведе, съгласно съответните разпоредби от Наредбата за възнагражденията във федералните железници от 1963 г., до класирането му в 16-а група на заплащане преди временното му пенсиониране на 4 март 2002 г.
- 13 Искът на г-н Pohl е отхвърлен на първа инстанция от Landesgericht Innsbruck.
- 14 Г-н Pohl обжалва това решение пред запитващата юрисдикция.

- 15 Тази юрисдикция смята, че що се отнася до определянето на референтната дата за целите на преминаването на г-н Pohl в по-горна група на заплащане, трябва да се прави разграничение между периодите преди и след навършване на 18-годишна възраст. Изключването на предхождащите този момент периоди на заетост при изчисляване на референтната дата при назначаването му с договор за неопределено време може би води до пряка дискриминация, основана на възраст. Отчитането само наполовина на периодите на заетост от момента на навършване на 18-годишна възраст до 24 ноември 1974 г. може би е в противоречие с установения в правото на Съюза общ принцип на равно третиране и със забраната за дискриминация по член 45 ДФЕС.
- 16 Освен това запитващата юрисдикция отбелязва, че с оглед на приложимия съгласно националното право давностен срок правото на г-н Pohl да иска отново да бъде определена референтната дата е погасено. Тя заключава, че съгласно националното право са погасени по давност и правата, които г-н Pohl предявява в настоящия случай, за да му бъдат изплатени допълнителни суми във връзка с трудовото възнаграждение и пенсията.
- 17 При тези обстоятелства Oberlandesgericht Innsbruck решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:

„1) Действащото понастоящем право на Съюза, и по-специално

1. установеният в правото на Съюза общ принцип на равно третиране,
2. общият принцип на забрана за дискриминация, основана на възраст, по смисъла на член 6, параграф 3 ДЕС и член 21 от [Хартата],
3. забраната за дискриминация във връзка със свободното движение на работници по член 45 ДФЕС,
4. Директива [2000/78],

допуска ли национална правна уредба — съдържаща се отчасти в закон, отчасти в колективен договор — която с постигането на съгласие става част от индивидуалния трудов договор и съгласно която предходните периоди на заетост на работниците в сектора на железопътния транспорт, прослужени преди те да навършат 18-годишна възраст, изобщо не се зачитат, а прослужените след навършването на тази възраст се зачитат само наполовина, ако не са в „квазидържавни“ национални предприятия или в предприятието на самия ответник — национален работодател, без да се вземат предвид конкретно придобитите от работника умения и знания?

- 2) При отрицателен отговор на първия въпрос: когато се определя размерът на възнаграждението със задна дата, като в съответствие с правото на Съюза се зачитат непризнати дотогава предходни периоди на заетост (преди навършване на 18-годишна възраст — изцяло, а от момента на навършване на тази възраст от ищеца до постъпването му на работа при ответника — наполовина), има ли значение фактът, че релевантните предходни периоди на заетост са прослужени от 1 декември 1965 г. до 24 ноември 1974 г., т.е. много преди Република Австрия да се присъедини към Съюза и да бъде постановено първото решение във връзка с принципа на равно третиране в правото на Съюза?
- 3) При отрицателен отговор на първия въпрос: действащото понастоящем право на Съюза, и по-специално принципът на ефективност, допуска ли национални разпоредби относно давността, по силата на които е изцяло погасено правото на работника, впоследствие пенсионер, да иска от своя работодател да му изплати възнаграждението, а по-късно пенсията, което/която следва от зачитането в съответствие с правото на Съюза по смисъла

на първия въпрос на предходните периоди на заетост, прослужени в чужбина и преди навършване на 18-годишна възраст, каквото право заинтересованото лице не е имало съгласно националното право и обективно е можело да го упражни едва с постановяването на Решение от 30 ноември 2000 г. по дело *Österreichischer Gewerkschaftsbund* (C-195/98, Recueil, стр. I-10497) и на Решение от 18 юни 2009 г. по дело *Hütter* (C-88/08, Сборник, стр. I-5325)?

- 4) При отрицателен отговор на първия въпрос: действащото понастоящем право на Съюза, и по-специално хоризонталното действие на установения в това право общ принцип на равно третиране и/или на забраната за дискриминация във връзка със свободното движение на работници, създава ли задължение за работодател в сектора на железопътния транспорт с близо 40 000 работници и организация, която има многостепенна йерархична структура и покрива територията на страната, да запознава своите работници и техните представители с публикувани и в ежедневната преса решения на Съда на Европейския съюз, в които използван дотогава от работодателя начин на зачитане на предходни периоди на заетост е обявен за несъобразен с правото на Съюза, и които наред с другото могат да доведат до изплащането на възнаграждения със задна дата?“.
- 18 С писмо от 17 юли 2013 г. запитващата юрисдикция изпраща на Съда определение на *Oberster Gerichtshof* от 27 юни 2013 г., с което последната юрисдикция решава да отправи до Съда няколко преюдициални въпроса по проблеми, сходни с разглежданите в настоящото дело.
- 19 След като получава това писмо, Съдът приканва запитващата юрисдикция да го уведоми дали възнамерява да измени или оттегли, изцяло или отчасти, въпросите, които е поставила с определението от 28 август 2012 г.
- 20 В отговор на тази покана с акт, постъпил в секретариата на Съда на 22 август 2013 г., запитващата юрисдикция отправя следния допълнителен преюдициален въпрос:

„Действащото понастоящем право на Съюза, и по-специално

1. Директива [2000/78],
2. общият принцип на ефективност,
3. общият принцип на защита на оправданите правни очаквания,

допуска ли националната законова уредба от 27 декември 2011 г., прилагана с обратна сила, считано от 1 януари 2004 г., с която се отменят някои права, черпени от правото на Съюза, и по-специално изведени от [Решение по дело *Hütter*, посочено по-горе], а именно правото да бъдат отчитани периодите на заетост преди навършване на 18-годишна възраст, без да се допуска дискриминация въз основа на възрастта, и правото да бъде изплатено произтичащото от това възнаграждение, поради това че едновременно с определянето на нова референтна дата за целите на повишаването се увеличава с една година срокът за повишаване във всяка от първите три групи на заплащане?“.

По третия преюдициален въпрос

- 21 С третия въпрос, на който следва да се отговори на първо място, запитващата юрисдикция иска по същество да се установи дали правото на Съюза, и по-специално принципът на ефективност, допуска национална правна уредба като разглежданата в главното производство, съгласно която правото на работниците и служителите да искат преизчисляване на периодите на заетост, подлежащи на отчитане при определяне на референтната дата за целите на повишаването, се

погасява с изтичане на тридесетгодишен давностен срок, който започва да тече от момента на сключване на договора, въз основа на който е определена посочената референтна дата, или от момента на класиране в погрешна група на заплащане.

- 22 Тази юрисдикция иска да се установи по-специално дали трябва да се приеме, че този давностен срок започва да тече не от момента на сключване на договора, въз основа на който е определена референтната дата, или от момента на класиране в погрешна група на заплащане, а от съответните дати на обявяване на посочените по-горе Решение по дело *Österreichischer Gewerkschaftsbund* и Решение по дело *Hütter*.
- 23 От постоянната съдебна практика следва, че когато липсва правна уредба на Съюза по въпроса, във вътрешния правен ред на всяка държава членка трябва да се посочат компетентните юрисдикции и да се определят процесуалните правила за съдебните производства, предназначени да гарантират защитата на правата, които страните в процеса черпят от правото на Съюза, доколкото тези правила не са по-неблагоприятни от тези, които уреждат подобни съдебни производства, основани върху вътрешното право (принцип на равностойност), и доколкото не правят практически невъзможно или прекомерно трудно упражняването на правата, предоставени от правния ред на Съюза (принцип на ефективност) (вж. по-специално Решение от 8 септември 2011 г. по дело *Q-Beef и Bosschaert*, C-89/10 и C-96/10, Сборник, стр. I-7819, точка 32 и цитираната съдебна практика).
- 24 В това отношение следва да се отбележи, че правото на Съюза не предвижда правила относно сроковете за предявяване на искове или подаване на жалби във връзка с принципа на равно третиране.
- 25 Поради това тези процесуални правила следва да се уреждат във вътрешния правен ред на съответната държава членка, като се спазват принципите на равностойност и ефективност.
- 26 Що се отнася до принципа на равностойност, следва да се припомни, че съгласно постоянната съдебна практика той изисква всички правила относно исковите или жалбите да се прилагат еднакво за исковите или жалбите, основани на нарушение на правото на Съюза, и за сходните искове или жалби, основани на нарушение на националното право (Решение от 15 април 2010 г. по дело *Barth*, C-542/08, Сборник, стр. I-3189, точка 19 и цитираната съдебна практика).
- 27 В случая от предоставената на Съда преписка е видно, че предвиденият в националното право тридесетгодишен давностен срок се прилага, независимо от това дали соченото нарушение на правото попада в обхвата на правото на Съюза или на националното право.
- 28 Следователно не би могло да се приеме, че това правило относно давността е в противоречие с принципа на равностойност.
- 29 Що се отнася до принципа на ефективност, Съдът приема, че определянето на разумни давностни и преклузивни срокове в интерес на правната сигурност е съвместимо с правото на Съюза, доколкото такива срокове не могат да направят практически невъзможно или прекомерно трудно упражняването на правата, предоставени от правния ред на Съюза (вж. в този смисъл Решение по дело *Barth*, посочено по-горе, точка 28 и цитираната съдебна практика).
- 30 По въпроса дали съответните дати на обявяване на посочените по-горе Решение по дело *Österreichischer Gewerkschaftsbund* и Решение по дело *Hütter* са от значение за началния момент на определения в националното право давностен срок следва да се припомни, че тълкуването, което Съдът дава на норма от правото на Съюза при упражняване на предоставените му с член 267 ДФЕС правомощия, изяснява и уточнява, когато е необходимо, значението и приложното поле на тази норма, както тя трябва или е трябвало да се разбира и прилага от

- момента на влизането ѝ в сила. С други думи, постановеното в производство по преюдициално запитване решение има не конститутивно, а чисто декларативно действие, като последица от което по принцип то произвежда действие от датата на влизане в сила на тълкуваната норма (Решение от 12 февруари 2008 г. по дело *Kempter*, C-2/06, Сборник, стр. I-411, точка 35 и цитираната съдебна практика).
- 31 Съдът е уточнил, че началният момент на давностния срок поначало се урежда от националното право и евентуално установеното от Съда нарушение на правото на Съюза по принцип е без значение за този начален момент (вж. в този смисъл Решение по дело *Q-Beef и Bosschaert*, посочено по-горе, точка 47 и цитираната съдебна практика).
- 32 Поради това съответните дати на обявяване на посочените по-горе Решение по дело *Österreichischer Gewerkschaftsbund* и Решение по дело *Hütter* са без значение за началния момент на разглеждания в главното производство давностен срок и следователно са ирелевантни за преценката дали принципът на ефективност е спазен в настоящия случай.
- 33 Както следва от акта за преюдициално запитване, съгласно националното право давностният срок започва да тече от датата на сключване на договора, въз основа на който е определена референтната дата, или от датата на класиране в погрешна група на заплащане, като за делото в главното производство тази дата е 25 ноември 1974 г. Запитващата юрисдикция отбелязва в това отношение, че съгласно националните разпоредби правото на г-н Pohl да иска отново да се определи референтната дата се е погасило на 24 ноември 2004 г., тоест много преди образуването на главното производство на 2 август 2011 г.
- 34 Неоспоримо е, че тук става въпрос за разумен давностен срок в интерес на правната сигурност по смисъла на припомнената в точка 29 от настоящото решение съдебна практика.
- 35 Освен това, като се има предвид, че искът на г-н Pohl по същество се отнася до законосъобразността на последното му преминаване в по-горна група на заплащане на 1 януари 2002 г., следва да се заключи, че съгласно националното право той е разполагал с още близо три години, за да оспори решението относно последното му преминаване в по-горна група.
- 36 В допълнение, дори да се приеме, че г-н Pohl е можел да основе исканията си на член 45 ДФЕС или на Директива 2000/78, следва да се отбележи, от една страна, че той е можел да се позове на този член пред австрийските съдилища, считано от 1 януари 1995 г. — датата на присъединяване на Република Австрия към Съюза, тоест през период от почти десет години преди изтичането на разглеждания в главното производство давностен срок, и от друга страна, че срокът за транспониране на Директива 2000/78 е изтекъл на 3 декември 2003 г., поради което г-н Pohl е разполагал с период от близо една година, за да търси защита на правата си пред посочените съдилища. При тези обстоятелства следва да се констатира, че в делото по главното производство предвиденият в националното право тридесетгодишен давностен срок, започнал да тече от момента на сключване на договора, въз основа на който е определена референтната дата, или от момента на класиране в погрешна група на заплащане, не може да направи практически невъзможно или прекомерно трудно упражняването на правата, евентуално предоставени на г-н Pohl от правото на Съюза.
- 37 С оглед на изложените по-горе съображения на третия въпрос следва да се отговори, че правото на Съюза, и по-специално принципът на ефективност, допуска национална правна уредба като разглежданата в главното производство, съгласно която правото на работниците и служителите да искат преизчисляване на периодите на заетост, подлежащи на отчитане при определяне на референтната дата за целите на повишаването, се погасява с изтичане на тридесетгодишен давностен срок, който започва да тече от момента на сключване на договора, въз основа на който е определена посочената референтна дата, или от момента на класиране в погрешна група на заплащане.

- 38 Като се имат предвид, от една страна, отговорът на третия въпрос, и от друга страна, констатацията на запитващата юрисдикция, че с оглед на предвидения в националната уредба тридесетгодишен давностен срок правото на г-н Pohl да иска повторно определяне на референтната дата и следователно правото му да оспорва решението относно последното му преминаване в по-горна група на заплащане са погасени, считано от 24 ноември 2004 г., не следва да се отговаря на останалите поставени въпроси.

По съдебните разноски

- 39 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (втори състав) реши:

Правото на Съюза, и по-специално принципът на ефективност, допуска национална правна уредба като разглежданата в главното производство, съгласно която правото на работниците и служителите да искат преизчисляване на периодите на заетост, подлежащи на отчитане при определяне на референтната дата за целите на повишаването, се погасява с изтичане на тридесетгодишен давностен срок, който започва да тече от момента на сключване на договора, въз основа на който е определена посочената референтна дата, или от момента на класиране в погрешна група на заплащане.

Подписи